

fenntartjuk e tárgyban előzően elfoglalt nézetünket. Tesszük ezt annál is inkább, mert a fentiekben vázolt jogbizonytalanság folytán előállott aggályainkat a hivatkozott cikknek eloszlatni nem sikerült.

Dr. Somogyi Ferenc.

Külföldi valutára szóló követelések elévülése.

I. A 4100/1931. M. E. rendelet 7. §-a kimondotta, hogy 1931. július 23-ig külföldi fizetésieszközben fizetést csak a Magyar Nemzeti Bank útján vagy hozzájárulásával szabad teljesíteni, A 4300/1931. M. E. rendelet 1. §-a ennek hatályát meghosszabbította 1931. július 30-ig, majd a 4400/1931. M. E. rendelet 1. §-a 1931. augusztus 14-ig. A 4550/1931. rendelet 4. §-a azután állandósította ezt a tilalmat s a kiinduló pontot képező 7. §. rendelkezéseit egyszerűen megismételvén, az ma is hatályban van.

A M. T. 1292. §. 2. bekezdése szerint az elévülés nyugszik addig, míg a hitelezőt követelésének érvényesítésében, az érvényesítésnek jogszabállyal rendelt felfüggesztése akadályozza. Összhangban van ezzel a 4100/1931. M. E. rendelet 2. §-ának az az intézkedése, hogy az az idő, amely alatt az adós a „jelen rendelet miatt“ nem teljesít, az elévülés idejébe nem számítható be. Igaz ugyan, hogy a 2. §. ezt a rendelkezést más joganyag szabályozása közben mondja ki, de lege non distinguente joggal vonatkoztathatjuk azt a 7. §-ra is.

A 4550/1931. M. E. rendelet 4. §-a a fizetésnek engedélyhez kötéséhez, amely bizonyára egyértelmű a tilalommal, nem fűzi ezt a következményt. A 3. §. csupán arról rendelkezik, hogy az adós nem esik késedelembe. Tehát az adós helyzetét súlyosbító következményeket zárja ki. Az elévülés beállása a hitelező és nem az adós helyzetét teszi rosszabbá, annak kizárása tehát nem sorozható a késedelem kizárt következményei közé. Az 5. §. sem beszél kifejezetten az elévülésről, hanem megállapítja a behajtási lépések, a perlés és végrehajtás tekintetében beálló következményeket: perelfüggesztést, végrehajtási lépések (ideértve a csődöt) eltiltását. Még pedig oly módon mondja ki ezt, hogy akkor, ha az adós a 4500/1931. M. E. rendelet tilalma folytán nem teljesíthet, a per felfüggesztendő s a hatóságnak a végrehajtásban való közreműködése megtagadandó. A szövegezésből a gyakorlat azt a következtetést vonta le, hogy a per felfüggesztéséhez nem elég, ha az adós általában hivatkozik a rendelet tilalmára, tehát jogszabályra, hanem igazolnia kell, hogy a Magyar Nemzeti Bank a hozzájárulást az illető követelés kiegyenlítéséhez megtagadta, szóval konkrét fizetési tilalom szükséges.

Ennek az okoskodásnak eredménye, hogy a hitelezőnek a pert meg kell indítania, habár annak megindítása céltalan is, mert a hitelező előre tudhatja, hogy az eljárást fel kell függeszteni. Az magában véve, hogy az elévülést nem kell hivatalból figyelembe venni, hanem csak az adós védekezése alapján, oly jogtétel, amely a joganyag

egyéb részeiben is otthonos, azonban a fizetési tilalomnak a konkrét ügyre vonatkozó eltiltáshoz kötése aggályosnak látszik s ahhoz a fél-szeg eredményhez vezet, hogy a külföldi valutára szóló követelés el-évülése a jogszabály tilalma folytán nem nyugszik. Szakaszokra át-íordítva a mondatot: az 1292. §. 2. bekezdése nem érvényesül a 4550/1931. M. E. rendelet 4. §-a által szabályozott, külföldi valutára szóló fizetési kötelezettségek tekintetében, a fizetési korlátozás, s a fi-ze-tésnek engedélyhez kötése más, mint a tilalom.

Ehhez a végkövetkeztetéshez a gyakorlat bizonyos eltolódása folytán jutunk. Sokkal egyszerűbb és természetesebb volna a konkrét fizetési tilalomtól eltekinteni s az általános tilalmat fennállónak te-kinteni, úgy mint, ahogy azt értesülésünk szerint egyik-másik buda-pesti híroság vallja.

Tény azonban, hogy a helyzet bizonytalan, orvoslásra szükség van s nem helyes álláspont, hogy akkor, ha a hitelező fél az elévülés-től, kérjen behajtási engedélyt a Magyar Nemzeti Banktól s ha a Magyar Nemzeti Bank megtagadja a behajtási engedélyt, úgy az el-évülésről már nem lehet szó. Természetellenes a hitelezőtől azt kí-vánni, hogy oly kérelmet terjesszen elő, amelynek célja a kérelem teljesítésének megtagadása.

Az ellen, hogy általános jogszabállyal megállapított tilalmat lássunk fenniorogni, egyedül az az egy szempont szól, hogy kívána-tos a külföldi valutára szóló kötelezettségeknek mielőbbi lebonyoli-tása s ezt a lebonyolítást az elévülés megakasztása megműsítja.

Az elmondottak kiegészítését képezi az, hogy a 16.300/1933. M. E. rendelet 5. §-a szerint a transfermoratoriumi rendeletet „kiegészítő és módosító rendeletekben foglalt tilalom, illetőleg korlátozások tar-tama” alatt az elévülés szünetel.“ A „kiegészítő és módosító rende-letekben” kifejezés értelmezhető talán úgy, hogy nem csupán a 6900/1931. M. E. rendelet után keletkezett, de az azt megelőzőleg létrejött rendeletekre is vonatkozik s ebben az esetben a 4550/1931. M. E. rendelet tilalma is idevonható. Ez az értelmezés azonban, bármenny-nyire látszanék logikusnak, szintén nem eléggé kétségtelen s nem teszi feleslegessé a felvetett kérdés elintézését.

II. Az elévülés kérdése a 6900/1931. M. E. rendelet, vagyis a transfermoratoriumi rendelet hatálya alá eső esetekben sem egészen világos.

A transfermoratoriumi rendeletet korlátozó intézkedések első-sorban a címletesített állami és magántartozásokra, vagyis az állam-adóssági kötvények, valamint a magánosok által kibocsátott kötvé-nyek és záloglevelek alapján támasztható követelésekre vonatkoznak, nemkülönbön a kincstári váltók és kincstári jegyek után járó kamat-követelésekre. Ezek tekintetében az 1. §. feltétlen fizetési tilalmat állapít meg. Tilos az e címen járó összegeket a hitelező kezéhez fi-zetni, azok ellenértékét a Magyar Nemzeti Banknál letétbe kell he-lyezni s az ellen az adós ellen, aki az ellenértéket leteszi, bírói el-járást indítani nem lehet.

Két igényről van itt tehát szó. Egyik, maga az alapigény, a dollár, font vagy svájci frank, sőt esetleg a pengő iránt érvényesíthető igény a maga eredeti formájában, amelynek érvényesítésére a címlet birtokosa van hivatva, míg a másik igény az, amely a letétbehelyezésre irányul. Nem egészen világos, hogy a letétbehelyezés iránti igény érvényesítésére a Magyar Nemzeti Bank s illetőleg a Külföldi Hitelezők Alapja van-e jogosítva, vagy pedig a kötvény birtokosa, úgy hisszük azonban, hogy a 2. §. 3. bekezdésének rendelkezése folytán, mely az Alapnak a bíróságok előtt aktorátust ad, az Alap is feltehetően a bíróságok előtt.

Az előbbi igény elévülése feltétlenül fel van függesztve, már csak azért is, mert a rendelet 6. §-a a 4550/1931. M. E. rendelet 4. §-ának érvényét fenntartja, vagyis a külföldi valutára szóló igény érvényesítésének lehetősége korlátozva van, de főleg azért, mert a 16.300/1933. M. E. rendelet 5. §-a szerint a transfermoratoriumi rendeletben foglalt tilalom alá eső pénzkövetelés elévülési idejébe nem számít be a tilalmi s korlátozási idő.

Kevésbé mernők ezt állítani a letétbehelyezés iránti igényre nézve, miután ennek érvényesítése nincs korlátozva s így annak elévülése bizonyára nincs kizárva.

A transfermoratorium alá eső igények második csoportját azok alkotják, melyek a transfermoratorium alá eső kötvények és záloglevelek kibocsátásának alapját képező követelésekből erednek.

A 6.900/1931. M. E. rendelet 3. §-a a rendes törlesztést meghaladó fizetést feltétlenül tiltja. Nem kétséges tehát, hogy magára a tökétkövetelésre nézve az elévülés szünetel. Még csak arra sincs szükség, hogy e tekintetben hivatkozzunk a rendelet 6. §-ára, amely a 4550/1931. M. E. rendelet 4. §-ában foglalt rendelkezések hatályát fenntartotta.

A kötvénykibocsátás alapját képező kölcsönök rendszeres törlesztéses kölcsönök, amelyek után az adós kamatot, tőketörlesztést, kezelési költséget, jutalékot egybefoglaló annuitásokat fizet.

A 6.900/1931. M. E. rendelet szerint az adós a lejárt vagy lejáró kamatot és tőketörlesztő részletet (annuitást) pengőben köteles a címletek kibocsátójánál letétbehelyezni s az ellen az adós ellen, aki a megfelelő összeget pengőben letette, a tartozás miatt bírói eljárást indítani nem lehet.

A 450/1933. P. M. rendelet 2. §-a szabatosan megállapítja, hogy az annuitási részletből csupán a fennálló tőketartozás évi 5% kamatnak megfelelő összeget és az annuitásban foglalt kezelési költséget, jutalékot és más eléle járulékokat köteles az adós letétbehelyezni. Ha a letétbehelyezés megtörténik, akkor az említett 3. §-ban foglalt intézkedés folytán nem lehet ellene bírói eljárást indítani.

Tehát itt is az igénynek kettősségével állunk szemben. Egyik az az igény, amely az alapkötelezvényen alapul, a másik az, amely ennek egy átalakított jelentkezési formája és a letétbehelyezésre irányul.

Az előbbi tekintetében a korlátozás fennforgása nem vitás. Az utóbbi tekintetében azonban a hitelező fellépési joga nincs korlátozva.

A 16.300/1933. M. E. rendelet 5. §-a szerint az elévülési időbe nem számítható be az az idő, amely alatt a tartozás megfizetése e rendeletekben foglalt tilalom vagy korlátozás alá esik. Nem kétséges tehát, hogy az igény eredeti formájában nem tekinthető elévültnek, annál is inkább, mert az 1290/1933. M. E. rendelet 4. §-a szerint is az adós más teljesítésre, mint a letétbehelyezésre, nem köteles.

Előáll azonban az a kérdés, hogy az a jogszabály, hogy valaki nem köteles fizetni és ellene bíróilag fellépni nem lehet, az elévülést kizáró tilalomnak tekintendő-e? Ezt a kérdést megoldja a hivatkozott 16.300/1933. M. E. rendelet 5. §-a avval a formulázással, hogy az elévülést kizárja nemcsak a tilalom, hanem a „korlátozások tartamára” is. A transformált, vagyis a letétbehelyezés iránti igény tekintetében az elévülés szünetelése bizonyára kétséges, mert hiszen e tekintetben korlátozás nincs.

Komplikálja a kérdést még az a körülmény is, hogy a bíróságok állandó s helyes joggyakorlata szerint akkor, ha valaki a letétbehelyezést elmulasztja, ellene az egész követelést érvényesíteni lehet, vagyis a transfermótoriumi rendelet által felállított korlátok alá esnek s csak annyiban van korlát, amennyiben ezt a 4550/1931. M. E. rendelet a külföldi valutában történt fizetések esetére felállította.

S itt megint zsákcába kerültünk, mert a transfermótoriumi rendelet hatálya ezekben az esetekben nem lévén alkalmazható, ismét vesződhetünk avval a kérdéssel, hogy az ilyen követelés a 4550/1931. M. E. rendelet intézkedései miatt mennyiben évül el.

Azt hisszük, hogy itt is rendet kell teremtenünk.

Értjük tökéletesen azt, hogy bizonyos érdekek fűződnek a külföldi valutában fennálló követelések lebonyolításához, azonban ott, ahol a behajtási lépések korlátozására szükség van, az elévülés korlátozása is feltétlenül szükséges s ezért gondoskodniok kell az illetékes tényezőknek idevonatkozó jogszabályaink megfelelő kiegészítéséről.

Elképzelhető ugyan, hogy a hitelező a transfermótorium alá eső követelést beperesíti, esetleg a közvetlen végrehajtást megkéri, azután a Magyar Nemzeti Banknak a felfüggesztést kimondó határozata alapján a további eljárást abbahagyja, azonban ez is oly megoldás, amely nem felel meg az igények természetének s amellet a különböző hatóságokat rengeteg felesleges munkával terheli. Ny. J.